

Sopeutuvan ympäristösääntelyn huoneentaulu

Tutkimme Winlandin oikeudellisessa osahankkeessa, miten oikeudellinen sääntely varmistaa energia-, ruoka- ja vesiturvallisuuden ja miten sääntelyä tulisi kehittää. Kiinnitimme huomiota turvallisuusympäristön muutoksiin, kuten ilmastonmuutokseen sekä julkisen ja yksityisen sektorin rooleihin. Työhön saimme virikkeitä useilta sidosryhmiltä, erityisesti valtionhallinnosta. Tutkimuksemme tuo uutta tietoa ympäristö- ja energiaoikeuden yhdistämisestä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen.

NYKYINEN YMPÄRISTÖSÄÄNTELY EI TUE KESTÄVÄÄ TULEVAISUUTTA

Globaalien ympäristömuutosten aikakaudella yhteiskunnan kokonaisturvallisuus on aiempaa tiiviimmin sidottu pitkän aikavälin ympäristöturvallisuuteen. Ilmastonmuutoksen hillintä, luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen sekä ympäristön pilaantumisen ehkäisy ovat olennaisia kokonaisturvallisuuden osatekijöitä (Belinskij, Soininen & Huhta 2017).

Ympäristöturvallisuutta tukevien yhteiskunnallisten ohjauskeinojen on kyettävä vastaamaan ja sopeutumaan näiden globaalien ympäristömuutosten aiheuttamiin toimintaympäristön muutoksiin. Lähtökohtaisesti oikeudelliset ohjauskeinot soveltuvat heikosti muuttuvan toimintaympäristön ohjaamiseen, koska ne korostavat oikeusvarmuutta eli yhteiskunnallista ennakoitavuutta ja pysyvyyttä (Soininen 2018).

Tällä hetkellä Suomen ympäristösääntely ei tue parhaalla mahdollisella tavalla siirtymää kohti vähähiilistä sekä ympäristön ja vesistöjen tilan kannalta kestävää tulevaisuutta (Soininen ym. 2018), sillä sääntely ei ole tarpeeksi sopeutuvaa. Lainsäädännöllä on kuitenkin keskeinen rooli etsittäessä vaikuttavia ja kustannustehokkaita ratkaisuja näihin haasteisiin (Soininen & Platjouw 2019).

SOPEUTUVA YHTEISKUNNALLINEN OHJAUS ASETTAA TAVOITTEET, POHJAA TIETOON JA HUOMIOI YHTEYDET

Ympäristöturvallisuuden yhteiskunnallisen ohjauksen tulisi olla sopeutuvaa ensiksi siinä merkityksessä, että kiinnitettäisiin erityistä huomiota markkina- ja muiden yksityisten toimijoiden itseohjautuvuuteen sekä julkisen vallan ja yksityisten yhteistyöhön. Oikeudellisia ohjauskeinoja on tässä suhteessa tarkasteltava myös kriittisesti ja niiden käyttö ympäristöturvallisuuden edistämiseen perusteltava. Yksityiskohtaisen normiohjauksen sijaan oikeudellisen sääntelyn tulisi varmistaa selvä yhteiskunnallinen toimivallanjako sekä asettaa menettelyt ja tavoitteet ympäristöturvallisuuden toteuttamiselle.

Toiseksi, ohjauskeinot tulisi sitoa parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon ja tiedollisten epävarmuuksien heijastua ohjauskeinojen valintaan. Mitä varmempaa esimerkiksi tietyn toimialan haitallisia ympäristövaikutuksista on, sitä sitovampaa ohjausta voidaan hyödyntää. Jos ympäristövaikutuksista on epävarmuutta, pitäisi ohjauskeinojen tukea tiedon kartuttamista ja kannustaa kokeiluihin sekä vaikutusten monipuoliseen seurantaan.

Kolmanneksi yhteiskunnallisen ohjauksen tulisi olla sopeutuvaa siinä merkityksessä, että ruoan, energian ja

veden systeemiset yhteydet hahmotetaan nykyistä paremmin. Esimerkiksi vesivoiman suhde virtavesien ekologiseen tilaan ja vaelluskalakantoihin ei voi tarkoittaa suurten voimaloiden säätökapasiteetista luopumista, koska säätövoiman merkitys korostuu ilmastotoimien vaatiman uusiutuvan energiantuotannon lisääntyessä. Vaikka vesien tilan kannalta vaelluskalojen luonnonkierron palauttamistoi-

menpiteet ovatkin tarpeellisia, olisi toimenpiteet järkevä keskittää sellaisiin jokiin, joilla ei ole säätövoiman kannalta keskeistä merkitystä (Belinskij & Soininen 2017; Soininen ym. 2018). Tällä hetkellä oikeudellinen sääntely ei kaikilta osin mahdollista tämänkaltaisten yhteyksien huomioittamista.

LÄHTEET JA LISÄTIETOJA

Belinskij ym. 2017. Vesi-, ruoka- ja energiaturvallisuuden oikeudellinen resilienssi. Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja X, s. 275–343.

Belinskij & Soininen 2017. Vaelluskalakantojen oikeudellinen elvyttäminen ja vesivoima. Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja X, s. 89–149.

Soininen & Platjouw 2019. Resilience and Adaptive Capacity of Aquatic Environmental Law in the EU – An evaluation and comparison of the WFD, MSFD, and MSPD. Teoksessa David Langlet – Rosemary Rayfuse (eds.): Ecosystem Approach in Ocean Governance and Planning. Brill 2018, s. 17–79.

Soininen ym. 2018. Bringing Back Ecological Flows: Migratory Fish, Hydropower and Legal Maladaptivity in the Governance of Finnish Rivers. Water International.

Soininen 2018. Torn by (un)certainty – Can there be peace between the rule of law and other SDGs? Teoksessa Duncan French – Louis Kotzé (eds.): Global Goals: Law, Theory & Implementation. Edward Elgar Publishing, s. 250–270.

OTA YHTEYTTÄ

Niko Soininen
niko.soininen@uef.fi

Antti Belinskij
antti.belinskij@uef.fi

Kaisa Huhta
kaisa.huhta@uef.fi

Harriet Lonka
harriet.lonka@uef.fi

Aleksi Heinilä
aleksi.heinila@uef.fi